

Nr 1037

Av herrar **Romanus** och **Ahlmark**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 4, angående utbildningens organisation vid filosofisk fakultet m. m.

Frågan om en förbättrad undervisning i samhällskunskap i skolorna har länge varit föremål för debatt. Skolkommissionen föreslog i sitt betänkande 1948 (SOU 1948: 27), att samhällskunskapen skulle få större omfattning på alla skolstadier. Som motivering angavs, att »behovet av grundliga insikter i samhällskunskap växer. De sociala företeelserna blir alltmer sammansatta och alltmer betydelsefulla för den enskilde . . . Kommissionen anser därför, att en kraftig förstärkning av undervisningen i samhällskunskap måste sträcka sig genom hela medborgarskolan.» Kommissionens förslag om ett särskilt ämne samhällskunskap accepterades i Kungl. Maj:ts proposition 70/1950, och riksdagen fattade samma år principbeslut i samma riktning.

Denna förstärkning av samhällskunskapens ställning i skolorna kom att genomföras successivt. Ämnet blev först självständigt i försöksskolan, senare i grundskolan, och 1961 delades ämnet historia med samhällslära på gymnasiet i två ämnen: historia och samhällskunskap. I samband med inrättandet av ett särskilt ämne samhällskunskap på gymnasiet föreskrevs att för lärarbehörighet skulle fordras två betygsenheter i endera nationalekonomi eller statskunskap och en betygsenhet i det andra av dessa båda universitetsämnen.

På det nya gymnasiet har — liksom i fackskolan — ämnet samhällskunskap givits en ytterligare förstärkt ställning räknat i veckotimmar i huvudsak i enlighet med gymnasieutredningens förslag från 1963. Gymnasieutredningen föreslog vidare, att ämnet geografi skulle upphöra som självständigt ämne på gymnasiet och i stället inordnas under samhällskunskapen. Detta utredningens förslag innebar dock ej någon förändrad inställning till syftet med ett självständigt ämne samhällskunskap — att redan i skolan ge sådana kunskaper om samhällssystemet som krävs av medborgarna i en politisk demokrati. Utredningen talade om »att främja förmågan att förstå hur samhället fungerar».

Genom sammanslagningen av samhällskunskapen och geografin på gymnasiet, medan ämnet geografi kvarstod som självständigt ämne i grundskolan, uppstod ett problem för lärarutbildningen. Med tillämpning av då gällande lärarutbildningsregler skulle erfordras sammanlagt fem betygsenheter för behörighet i det sammanlagda ämnet samhällskunskap — två i geografi,

två i antingen nationalekonomi eller statskunskap och ett i det andra av dessa båda. Inom ramen av sex terminers studietid skulle utrymme då ej finnas att förvärva undervisningskompetens i något annat gymnasieämne.

Detta problem behandlas i det förslag till utbildningslinjer, som framlagts av universitetskanslersämbetets arbetsgrupp för fasta studiegångar. UKAS' förslag innebär på denna punkt, att för ämnesteoretisk behörighet som lärare i samhällskunskap på gymnasiet skall krävas 60 poäng, d. v. s. tre terminers studier. I propositionen förutsätts ingen ändring av UKAS' förslag i detta avseende. Förslaget bör jämföras med nuvarande förhållanden där motsvarande lärarkompetens kräver fem terminers studier. Införandet av den nya utbildningsorganisationen skulle således medföra, att tiden för utbildning av lärare i samhällskunskap skulle skäras ned med 40 procent. Med hänsyn till det angelägna i att skolan i dagens läge meddelar kunskaper om samhällssystemet — inte minst vad avser det politiska och ekonomiska livet — är denna följd av förslaget om särskilda utbildningslinjer mycket olycklig.

Flera möjligheter kan prövas för att eliminera denna olyckliga konsekvens. Ämnet samhällskunskap kan t. ex. på gymnasium och fackskola tillåtas ingå i s. k. ettämneskombinationer, där läraren alltså icke har behörighet i något annat ämne. Samhällskunskapen kan vidare kombineras med ämnet socialkunskap, som har ett med samhällskunskapen likartat utbildningsinnehåll. Ett tredje alternativ är att låta samhällskunskapen vid s. k. tvåämneskombinationer obligatoriskt ingå med 80 poäng och det andra ämnet med 40 poäng.

Det bör vara en väsentlig uppgift att vid konstruerandet av utbildningslinjerna tillse, att lärarutbildningen för det nya gymnasieämnet samhällskunskap icke underskrider fyra studietermener, d. v. s. 80 poäng. Utöver de nämnda vägarna finns givetvis också möjligheten att förlänga lärarnas ämnesteoretiska utbildning med en eller två terminer.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar att åtgärder bör vidtas i samband med införandet av de fasta studiegångarna för att säkerställa att lärarutbildningen för det nya gymnasieämnet samhällskunskap inte underskrider fyra studietermener, d. v. s. 80 poäng.

Stockholm den 7 februari 1969

Gabriel Romanus (fp)

Per Ahlmark (fp)